

Meer werken baat

MKBA verruiming werkmogelijkheden asielzoekers

seo • economisch onderzoek

DEN HAAG

27 maart 2025

Auteur

Arjan Heyma

In opdracht van

NISZ / NGSZ

INHOUDSOPGAVE

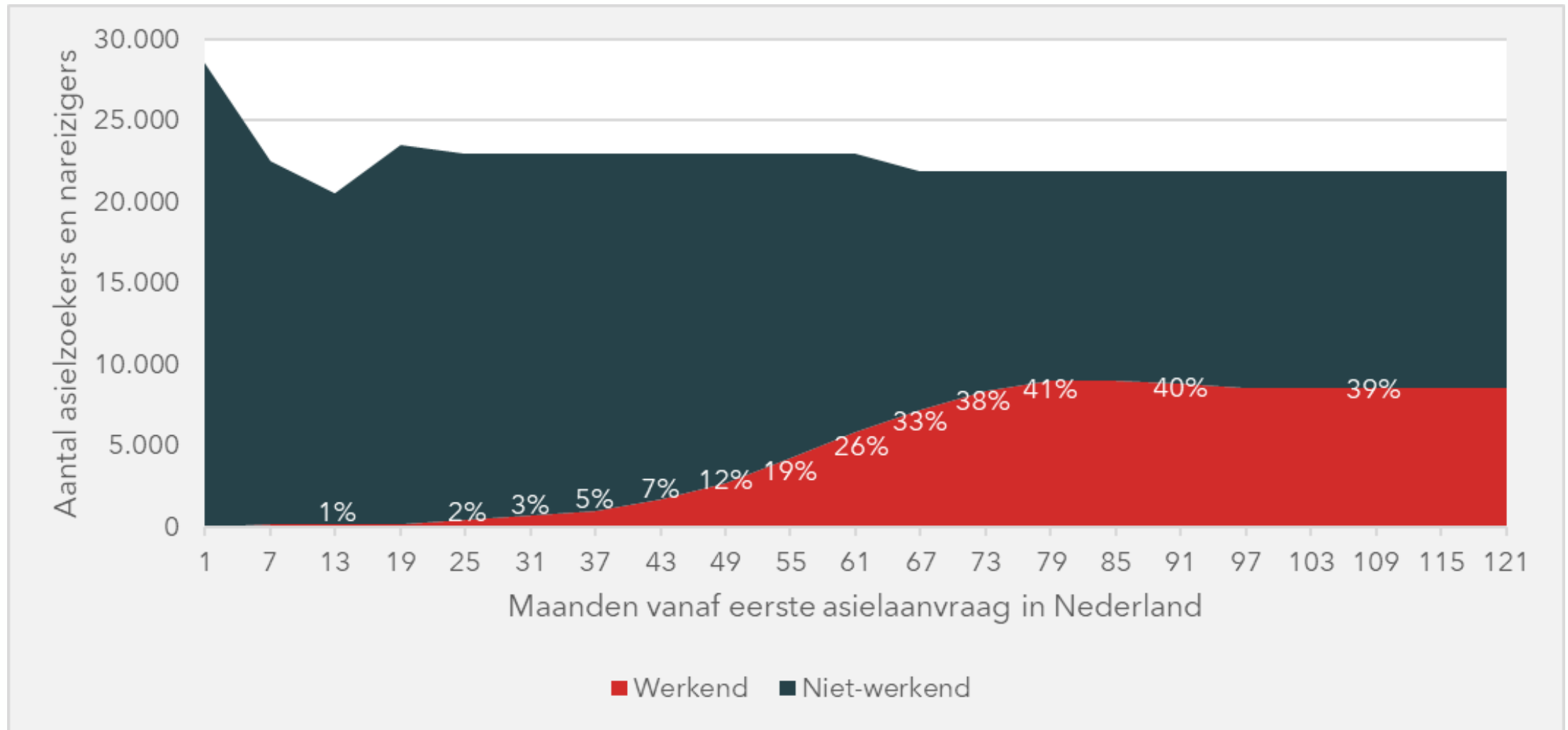
- 1 Probleemstelling: kosten en baten (onder)benutting arbeidspotentieel asielzoekers
- 2 Beleidsmaatregel: verruiming werkmogelijkheden asielzoekers
- 3 Conclusie: positieve maatschappelijke baten, nauwelijks maatschappelijke kosten
- 4 Methode: maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA)
- 5 Resultaten: hogere arbeidsparticipatie, hogere productie, hoger welzijn
- 6 Gevoeligheidsanalyses: aanzuigende werking, verdringing, hogere productiviteit

PROBLEEMSTELLING

Wat zijn de maatschappelijke kosten en baten van het verruimen van werkmogelijkheden voor asielzoekers / statushouders?

- Nu nog een beperkte toegang tot de arbeidsmarkt voor asielzoekers:
 - Zes maanden wachttijd vanaf moment dat asielaanvraag in behandeling is
 - Maximaal 24 weken werken per jaar (vanaf eind 2023 niet meer toegepast)
 - Tewerkstellingsvergunning van UWV voor werkgever verplicht
- Daardoor beperkte arbeidsparticipatie en beperkte bijdrage aan productie en toegevoegde waarde, ook wanneer een verblijfsstatus is verkregen (mislopen van maatschappelijke baten)
- Daartegenover staan wel maatschappelijke kosten (opvang, bijstand)

ARBEIDSPARTICIPATIE ASIELZOEKERS / STATUSHOUDERS

BELEIDSMAAATREGEL: VERRUIMING WERKMOGELIJKHEDEN

Het verruimen van de werkmogelijkheden kan zorgen voor een hogere arbeidsparticipatie en een hogere economische en maatschappelijke bijdrage

- Argumenten voor:
 - Kijk naar Oekraïense ontheemden, met een relatief hoge arbeidsparticipatie (binnen een half jaar 44 procent, na anderhalf jaar 55 procent)
 - Asielzoekers / statushouders zijn dan eerder, langer en hoger productief
 - Asielzoekers zijn in staat tot eerdere en hogere eigen bijdragen in huisvesting en inkomen
 - Integratie gaat sneller
 - Gezondheid beter, zorgkosten lager
- Argumenten tegen:
 - Aanzuigende werking (trekt meer asielzoekers aan die ook langer in Nederland blijven)
 - Verdringing van andere werkenden
 - Beperkte productiviteit en geschiktheid zorgt voor meer transactiekosten op arbeidsmarkt

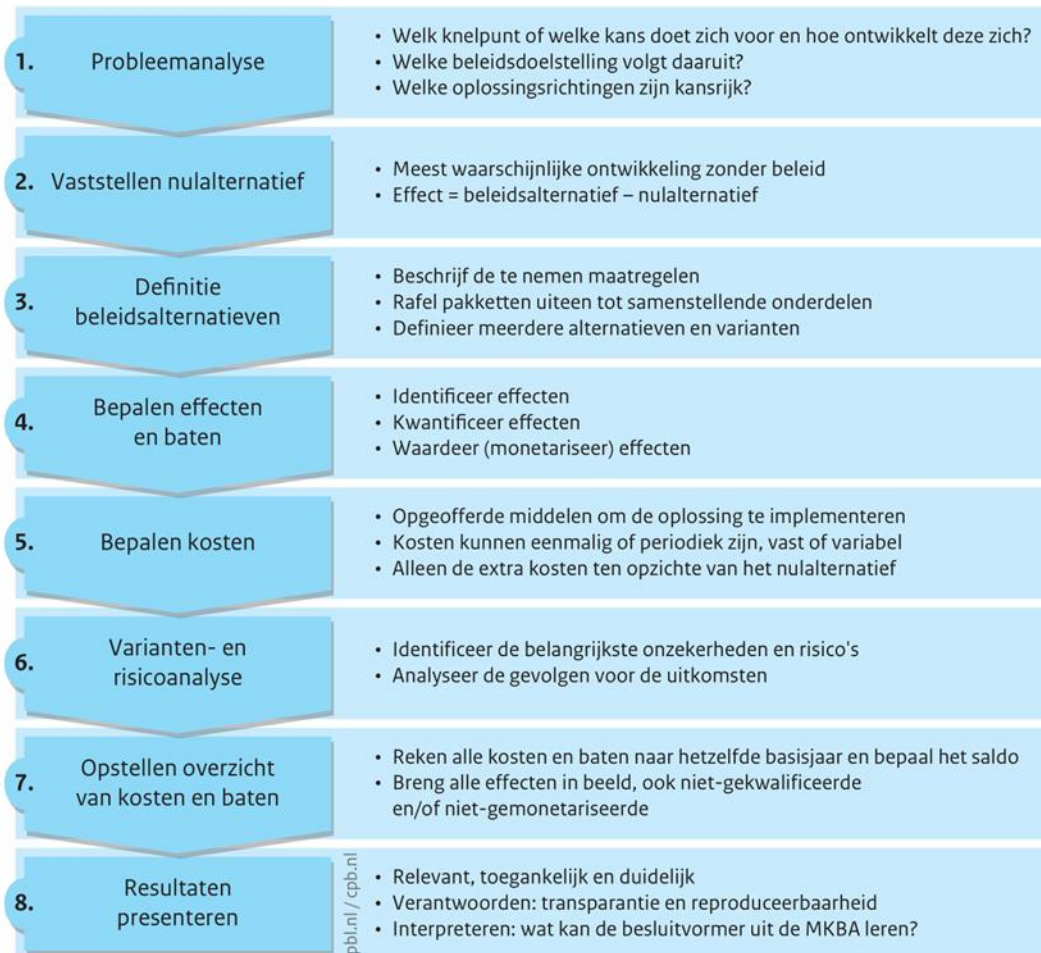
CONCLUSIE: HOGERE MAATSCHAPPELIJKE BATEN

Ruimere werkmogelijkheden leiden tot hogere maatschappelijke baten, waar nauwelijks hogere maatschappelijke kosten tegenover staan

- Belangrijkste redenen:
 - Betere benutting van aanwezige arbeidspotentieel van asielzoekers / statushouders
 - Hogere arbeidsparticipatie zorgt voor betere opbouw van menselijk kapitaal (skills), betere gezondheid en betere integratie
 - Aanzuigende werking nihil (zou bovendien leiden tot nog meer productiemogelijkheden)
 - Verdringing nihil in huidige krappe arbeidsmarkt
 - Kosten van huisvesting (opvang), levensonderhoud (bijstand) en gezondheid voor groter deel gedragen door asielzoekers / statushouders zelf
 - Meer belastinginkomsten (uit inkomen, winst en consumptie)

METHODE: MAATSCHAPPELIJKE KOSTEN-BATENANALYSE

Een MKBA vergelijkt het beleidsalternatief (ruimere werkmogelijkheden) met het nulalternatief (situatie in 2023), brengt effecten in kaart, alsmede de maatschappelijke kosten en baten die daarmee gemoeid zijn, en drukt dat uit in dezelfde eenheid (geld)

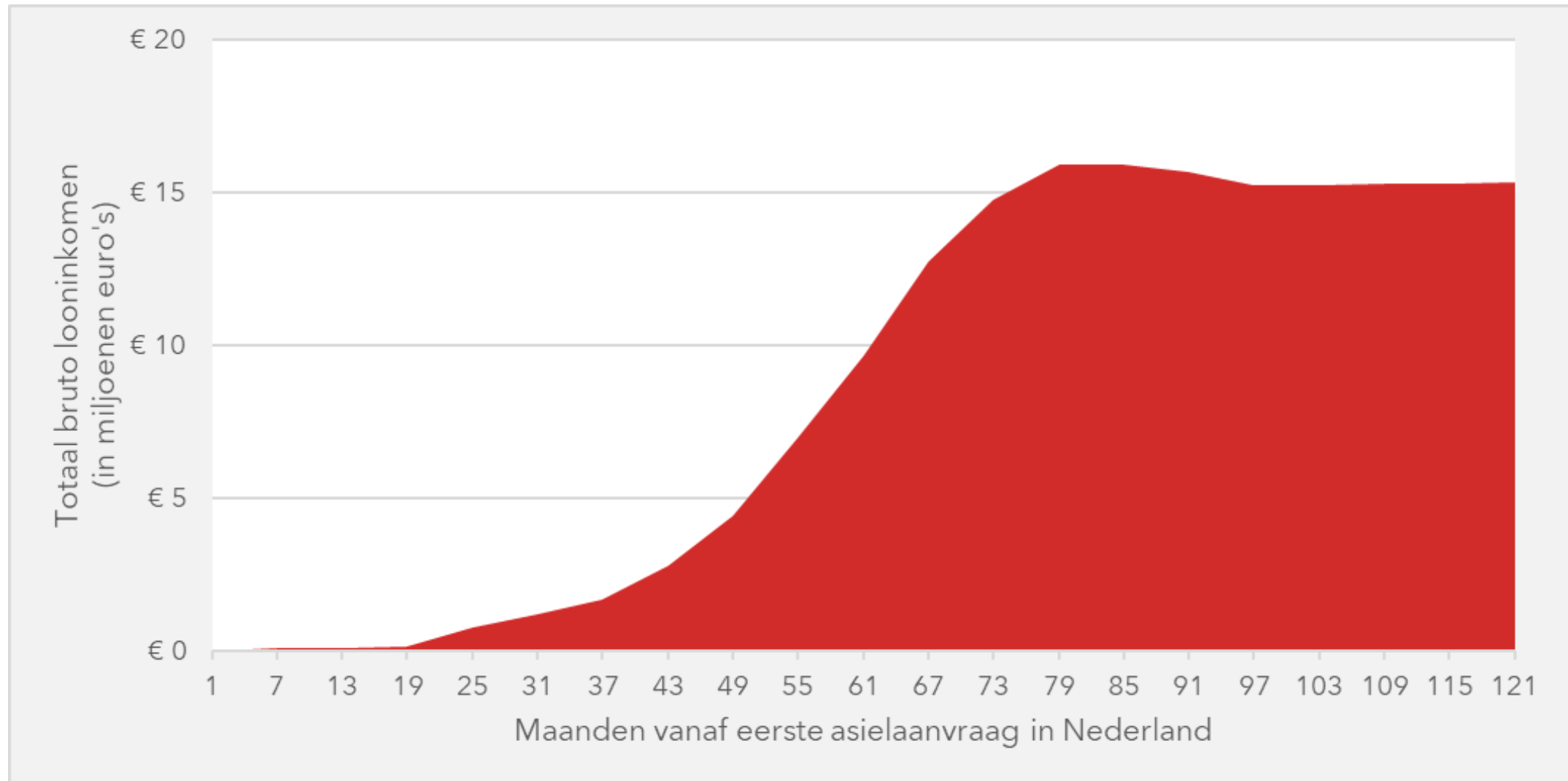
- Een MKBA brengt systematisch alle effecten in kaart en bij wie deze effecten terechtkomen (maatschappelijke actoren)
- Daarmee maakt het verdelingseffecten expliciet en voorkomt het dubbeltellingen
- Overzichtstabel laat maatschappelijke kosten en baten van beleidsalternatief ten opzichte van het nulalternatief zien in eerste tien jaar voor het 2023-cohort van asielzoekers
- In het onderzoek zijn verschillende varianten van ruimere werkmogelijkheden onderzocht

NULALTERNATIEF (1/2)

Op basis van openbare CBS-cijfers zijn inschattingen gemaakt over de verblijfsduur in Nederland en in de opvang, de mate van arbeidsparticipatie en het beroep op de bijstand als statushouder in de eerste tien jaar na het eerste asielverzoek

- Onderzoekspopulatie bestaat uit de groep asielzoekers van 18 t/m 65 jaar met een eerste asielverzoek in 2023 en de groep 18- t/m 65-jarige nareizigers (totaal 28.537 personen)
- Gemiddelde duur tot vergunningsbeslissing gelijk gesteld aan 15 maanden
- Asielzoekers kunnen vanaf 6 maanden na hun asielaanvraag aan het werk in Nederland, maar tot de vergunningsbeslissing kunnen ze maximaal 24 weken per jaar werken
- Loon van asielzoekers ligt aan het begin van de werkperiode op minimumloonniveau, vervolgens wordt uitgegaan van een loonontwikkeling van 2,5 procent per jaar
- Wekelijkse arbeidsduur van statushouders ligt kort na de vergunningsbeslissing op 43 procent en stijgt over tijd naar 75 procent, voor asielzoekers gecorrigeerd voor 24-weken-eis
- Cijfers over de mate van arbeidsparticipatie en het op termijn ontvangen van een bijstandsuitkering als statushouder gebaseerd op historische realisaties voor het cohort asielzoekers uit 2014, omdat dit cohort gedurende langere tijd kan worden gevolgd

BRUTO LOONINKOMEN ASIELZOEKERS / STATUSHOUDERS

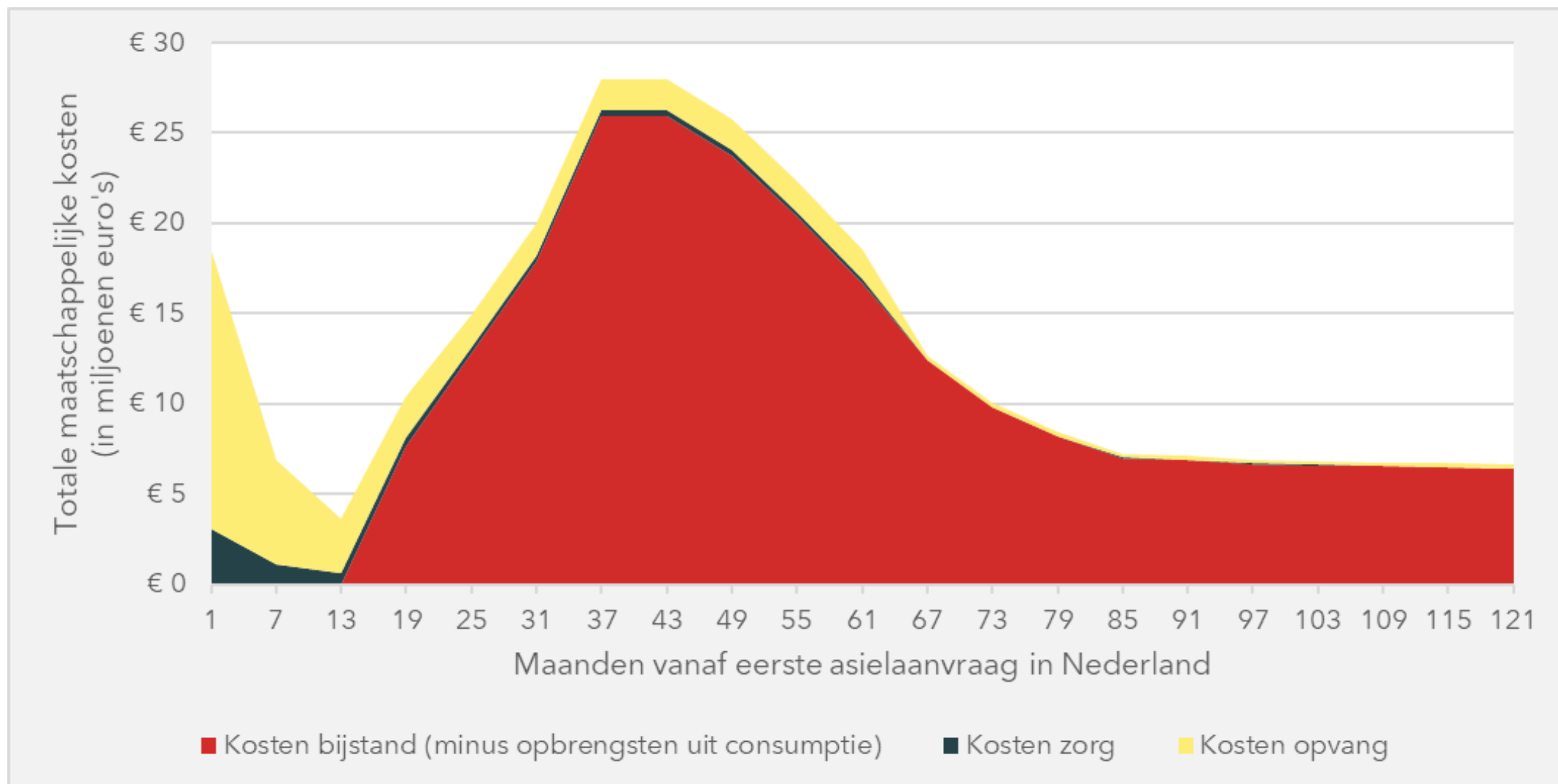

NULALTERNATIEF (2/2)

Op basis van openbare CBS-cijfers zijn inschattingen gemaakt over de verblijfsduur in Nederland en in de opvang, de mate van arbeidsparticipatie en het beroep op de bijstand als statushouder in de eerste tien jaar na het eerste asielverzoek

- Kosten en baten in toekomstige jaren zijn verdisconteerd tegen de gebruikelijke discontovoet van 2,25 procent per jaar (volgens de MKBA-richtlijnen)
- In de MKBA zijn alle kosten en baten van één cohort asielzoekers (2023) met een eerste asielaanvraag in Nederland meegenomen tot en met 126 maanden na aankomst in Nederland, dus voor tien jaar na afloop van de huidige wachttijd om aan het werk te kunnen gaan
- Er wordt rekening gehouden met de eigen bijdrage door asielzoekers voor hun asielopvang aan het COA, volgens de zogenaamde Regeling eigen bijdrage asielzoekers (Reba)
- De gemiddelde maandelijkse zorgkosten worden ingeschat op € 106,25 per persoon voor de groep die niet werkt; voor de groep die werkt wordt aangenomen dat zij de zorgpremie zelf betaalt en meedoet aan een collectieve zorgverzekering
- De belangrijkste maatschappelijke kosten betreffen kosten voor opvang asielzoekers, kosten voor de bijstandsuitkering aan statushouders na de vergunningsbeslissing, en zorgkosten
- Maatschappelijke baten van asielzoekers en later statushouders wegen de eerste tien jaar niet op tegen de maatschappelijke kosten; dit geldt voor alle inwoners die afhankelijk zijn van sociale voorzieningen en niet participeren in arbeid

MAATSCHAPPELIJKE KOSTEN ASIEL / STATUSHOUDERS

BELEIDSSALTERNATIEVEN (1/2)

De beleidsalternatieven beschrijven verschillende situaties waarin de werkmogelijkheden van asielzoekers worden verruimd

- Voor de verschillende verruimingen zijn aparte beleidsalternatieven gedefinieerd om de maatschappelijke kosten en baten van die afzonderlijke verruimingen vast te kunnen stellen ten opzichte van het nulalternatief:
 - Afschaffen 24-weeken-eis: asielzoekers mogen meer dan 24 weken per jaar werken (deze situatie doet zich momenteel de facto al voor)
 - Afschaffen noodzaak tewerkstellingsvergunning (TWV): werkgevers hoeven voor asielzoekers geen TWV meer aan te vragen om ze te mogen laten werken
 - Wachttijd naar 3 of 0 maanden: asielzoekers mogen werken vanaf het moment dat hun asielaanvraag (drie maanden) in behandeling is (in plaats van de huidige 6 maanden)
 - Combinatie van bovenstaande beleidsalternatieven: asielzoekers krijgen ongeveer dezelfde werkmogelijkheden als Nederlandse werkzoekenden (variant in de overzichtstabel)

BELEIDSALETERNATIEVEN (2/2)

De beleidsalternatieven beschrijven verschillende situaties waarin de werkmogelijkheden van asielzoekers worden verruimd

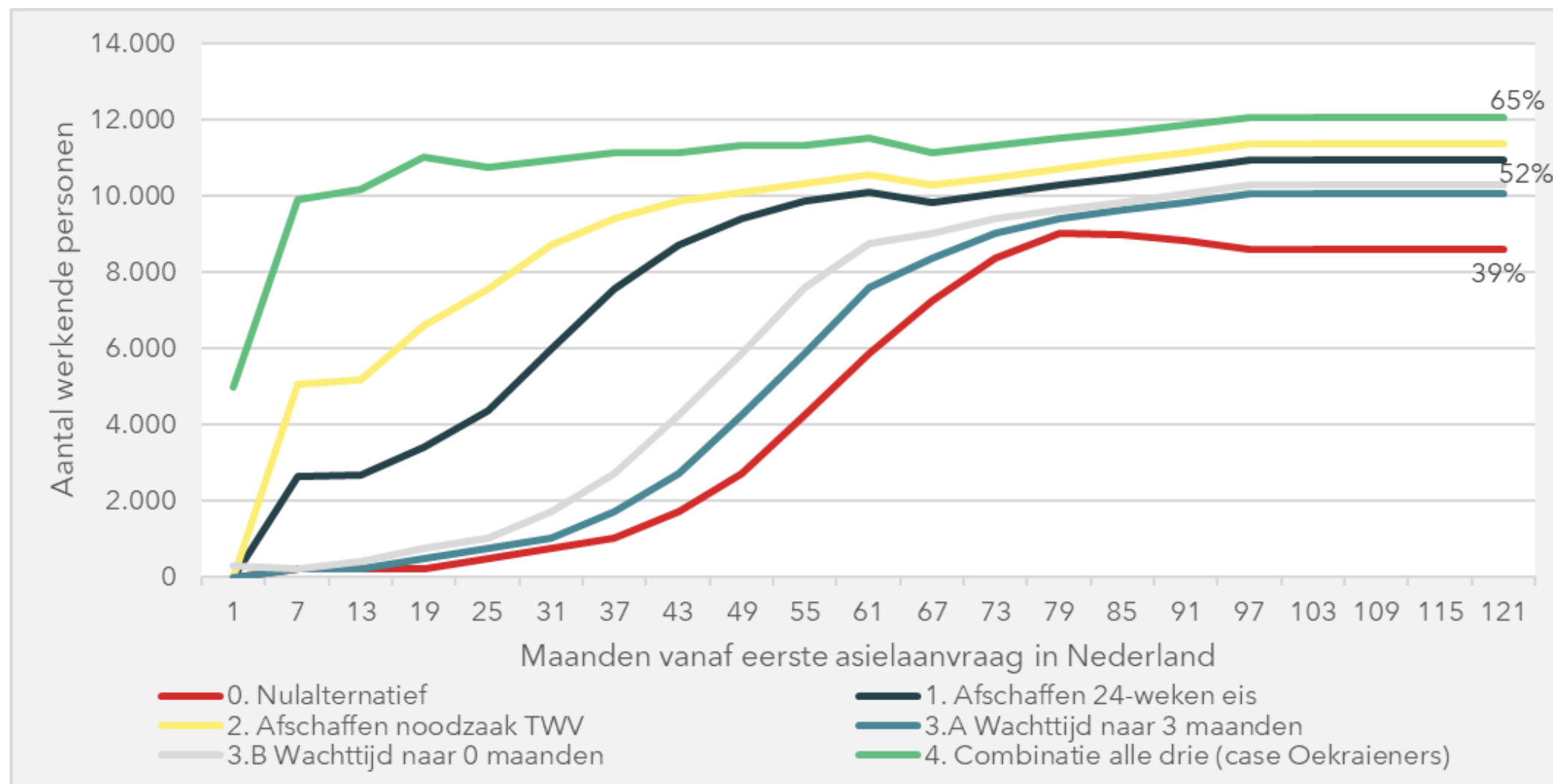
- Er wordt rekening gehouden met de volgende factoren in de beleidsalternatieven:
 - Arbeidsparticipatie: gebaseerd op en in verhouding met participatie Oekraïense ontheemden
 - Deeltijdfactor: correleert met participatiegraad, mede gebaseerd op Oekraïense ontheemden
 - Loonontwikkeling: 0,5 procent per jaar hoger dan in nulvariant (2,5 procent)
 - Bijstand: naar rato (negatief) van arbeidsparticipatie, mede gebaseerd op derdelanders
 - Werkloosheidswet: niet meegenomen want onbekend en deels al in Bijstand
 - Aanzuigende werking: geen, gebaseerd op beschikbare literatuur
 - Verblijfsduur in de opvang: gelijk aan nulalternatief
 - Verblijfsduur in Nederland: gelijk aan nulalternatief
 - Zorg: gelijk aan nulalternatief, maar 5 procent lagere zorgkosten in meest ruime werkvariant

EFFECTEN

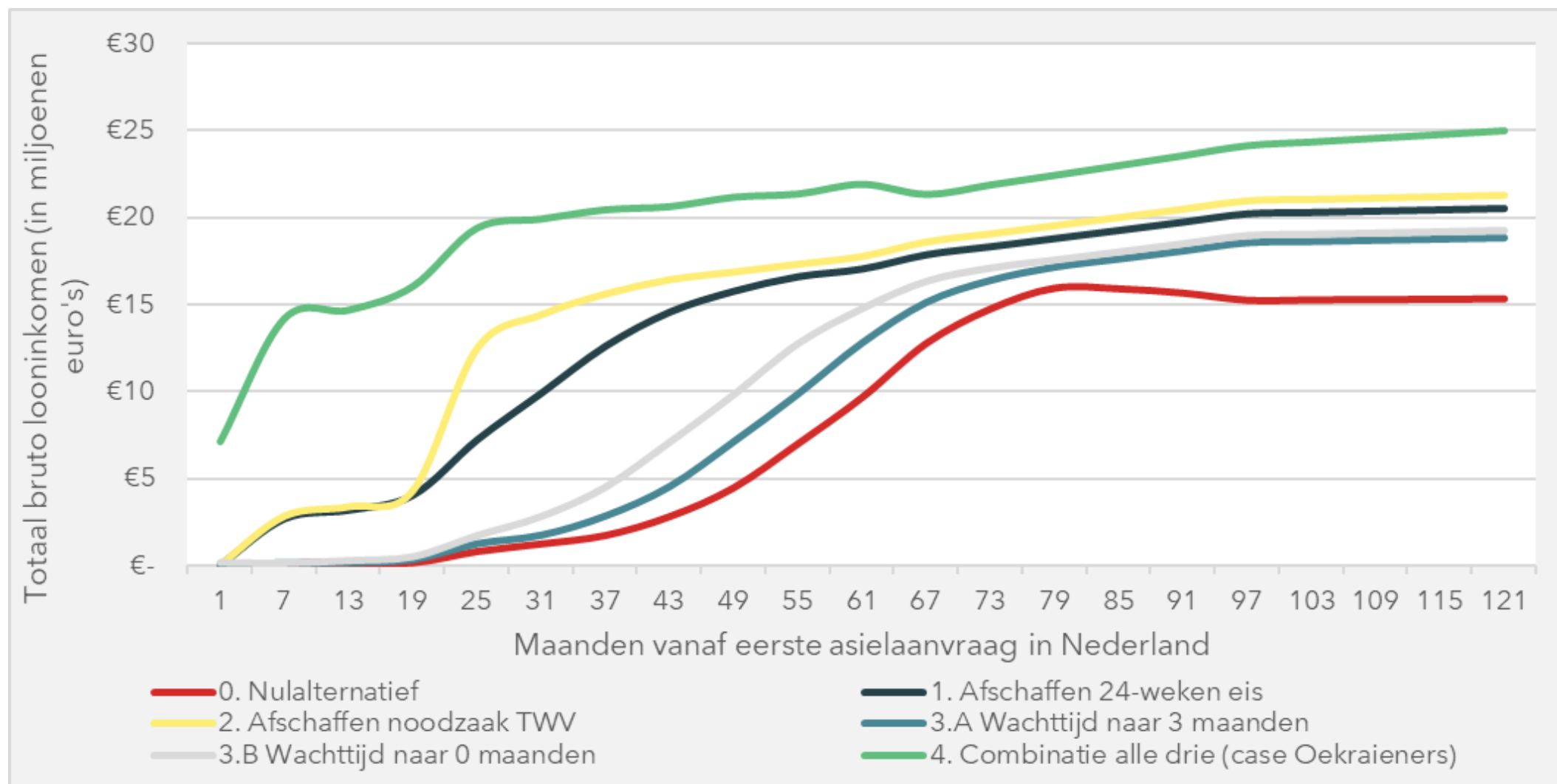
Belangrijkste effect is de extra productie door de mogelijkheid om extra arbeidsaanbod te benutten; deze maatschappelijke baten worden vervolgens verdeeld over partijen

- Extra arbeidsaanbod door ruimere werkmogelijkheden
- Extra productie door hogere arbeidsinzet asielzoekers en statushouders
- Productieopbrengst verdeeld over beloning asielzoekers / statushouders, extra overwinst werkgevers en extra belastingopbrengsten voor overheid (inkomen, winst, btw)
- Daar geven asielzoekers / statushouders vrije tijd voor op, evenals bijstandsuitkeringen, bovendien moeten ze een hogere eigen bijdrage betalen voor hun opvang
- Minder vrije tijd is een maatschappelijke kostenpost, de andere twee posten worden maatschappelijke gecompenseerd door lagere uitgaven voor de overheid
- Andere mogelijke effecten die niet zijn gekwantificeerd:
 - Een betere gezondheid van asielzoekers / statushouders (en minder zorgkosten)
 - Een hogere kwaliteit van leven (geluksgevoel) voor asielzoekers / statushouders
 - Een betere integratie van asielzoekers / statushouders
 - Lager kosten voor werving en selectie voor werkgevers

ARBEIDSPARTICIPATIE ASIELZOEKERS / STATUSHOUDERS

BRUTO LOONINKOMEN ASIELZOEKERS / STATUSHOUDERS

	Asiel- zoekers	Werk- enden	Werk- gevers	Over- heid	Inwoners algemeen	Totaal
ECONOMIE						
Toegevoegde waarde			+€ 2,1			+€ 2,1
Winstbelasting			-€ 0,0	+€ 0,0		€ 0,0
Loon(belasting)	+€ 1,8		-€ 2,0	+€ 0,2		€ 0,0
Btw over extra consumptie	-€ 0,3			+€ 0,3		€ 0,0
Waarde van vrije tijd	-€ 0,3					-€ 0,3
Kosten werving & selectie arbeidsmigranten			+PM			+PM
SOCIALE VOORZIENINGEN						
Bijstand	-€ 1,0			+€ 1,0		€ 0,0
Kosten opvang				€ 0,0		€ 0,0
Eigen bijdrage asielzoekers	-€ 0,1			+€ 0,1		€ 0,0
Aanzuigende werking asielzoekers	n.v.t.				n.v.t.	€ 0,0
SOCIALE EFFECTEN						
Gezondheid	+PM			+€ 0,0		+€ 0,0 +PM
Geluk	+PM					+PM
Integratie	+PM				+PM	+PM
EXTERNE EFFECTEN					+PM	+PM
TOTAAL	+€ 0,1 +PM	€ 0,0	+€ 0,1 +PM	+€ 1,7	€ 0,0 +PM	+€ 1,9 +PM

GEVOELIGHEIDSANALYSES

Drie gevoeligheidsanalyses laten zien hoe de uitkomsten veranderen wanneer onzekere veronderstellingen worden aangepast

- Wél een substantiële aanzuigende werking (+50 procent, +10 procent langer in de opvang)
 - Kan niet worden onderbouwd met wetenschappelijke literatuur of empirische bevindingen
 - Migratiebestemming gebaseerd op andere factoren, zoals aanwezigheid familie en vrienden, algemene veiligheidssituatie en economische situatie
 - Afschaffing 24-weken-eis maakt Nederland niet aantrekkelijker dan omringende landen
- Verdringing van andere werkenden (50 procent, doen allen een beroep op de Bijstand)
 - Geldt minder in krappe arbeidsmarkt, meer als gelijkenis met aanwezige werkenden groter is en minder op de langere termijn
- Hogere productiviteit asielzoekers en statushouders (startloon tussen minimumloon en modaal)
 - Relatieve loonniveau zegt iets over relatieve productiviteit en daarmee over bijdrage aan totale productie en toegevoegde waarde (nationaal inkomen), gaat allemaal omhoog

INCLUSIEF AANZUIGENDE WERKING

	Asiel- zoekers	Werk- enden	Werk- gevers	Over- heid	Inwoners algemeen	Totaal
ECONOMIE						
Toegevoegde waarde			+€ 4,2			+€ 4,2
Winstbelasting			-€ 0,0	+€ 0,1		€ 0,1
Loon(belasting)	+ €3,6		-€ 4,0	+€ 0,4		€ 0,0
Btw over extra consumptie	-€ 0,6			+€ 0,6		€ 0,0
Waarde van vrije tijd	-€ 1,5					-€ 1,5
Kosten werving & selectie arbeidsmigranten			+PM			+PM
SOCIALE VOORZIENINGEN						
Bijstand	-€ 0,8			+€ 0,8		€ 0,0
Kosten opvang				-€ 0,1		-€ 0,1
Eigen bijdrage asielzoekers	-€ 0,2			+€ 0,2		€ 0,0
Aanzuigende werking asielzoekers	+PM				-PM	-/+PM
SOCIALE EFFECTEN						
Gezondheid	+PM			-€ 0,0		-€ 0,0 +PM
Geluk	+PM					+PM
Integratie	+PM				+PM	+PM
EXTERNE EFFECTEN					+PM	+PM
TOTAAL	+€ 0,4 +PM	€ 0,0	+€ 0,3 +PM	+€ 1,9	€ 0,0 +PM	+€ 2,6 +PM

INCLUSIEF VERDRINGING

	Asiel- zoekers	Werk- enden	Werk- gevers	Over- heid	Inwoners algemeen	Totaal
ECONOMIE						
Toegevoegde waarde			+€ 0,5			+€ 0,5
Winstbelasting			-€ 0,0	+€ 0,0		€ 0,0
Loon(belasting)	+€ 1,8	-€ 1,4	-€ 0,4	+€ 0,0		€ 0,0
Btw over extra consumptie	-€ 0,3	+€ 0,3		+€ 0,1		€ 0,0
Waarde van vrije tijd	-€ 0,3	+€ 0,5				+€ 0,2
Kosten werving & selectie arbeidsmigranten			+PM			+PM
SOCIALE VOORZIENINGEN						
Bijstand	-€ 1,0	+€ 0,5		€ 0,5		€ 0,0
Kosten opvang				€ 0,0		€ 0,0
Eigen bijdrage asielzoekers	-€ 0,1			+€ 0,1		€ 0,0
Aanzuigende werking asielzoekers	n.v.t.				n.v.t.	€ 0,0
SOCIALE EFFECTEN						
Gezondheid	+PM	-PM		+€ 0,0		+€ 0,0 +PM
Geluk	+PM	-PM				+PM
Integratie	+PM				+PM	+PM
EXTERNE EFFECTEN					+PM	+PM
TOTAAL	+€ 0,1 +PM	-€ 0,2 -PM	+€ 0,0 +PM	+€ 0,8	+PM	+€ 0,7 +PM

HOGERE PRODUCTIVITEIT ASIELSZOEKERS / STATUSHOUDERS

	Asiel- zoekers	Werk- enden	Werk- gevers	Over- heid	Inwoners algemeen	Totaal
ECONOMIE						
Toegevoegde waarde			+€ 2,7			+€ 2,7
Winstbelasting			-€ 0,0	+€ 0,0		€ 0,0
Loon(belasting)	+€ 2,3		-€ 2,5	+€ 0,2		€ 0,0
Btw over extra consumptie	-€ 0,4			+€ 0,4		€ 0,0
Waarde van vrije tijd	-€ 0,3					-€ 0,3
Kosten werving & selectie arbeidsmigranten			+PM			+PM
SOCIALE VOORZIENINGEN						
Bijstand	-€ 1,0			+€ 1,0		+€ 0,0
Kosten opvang				€ 0,0		€ 0,0
Eigen bijdrage asielzoekers	-€ 0,1			+€ 0,1		€ 0,0
Aanzuigende werking asielzoekers	n.v.t.				n.v.t.	€ 0,0
SOCIALE EFFECTEN						
Gezondheid	+PM			+€ 0,0		+€ 0,0 +PM
Geluk	+PM					+PM
Integratie	+PM				+PM	+PM
EXTERNE EFFECTEN					+PM	+PM
TOTAAL	+€ 0,5 +PM	€ 0,0	+€ 0,2 +PM	+€ 1,8	+PM	+€ 2,5 +PM